

№ 5-6 (7697-7698)

Cümə axşamı, 29 fevral 2024-cü il.
1933-cü ildən nəşr olunur

ictimai-siyasi qəzet

qebile-ih.gov.az
gabalanews@mail.ru
facebook: Qəbələ qəzeti

Günahsız Xocalı qurbanlarının qisası döyüş meydanlarında alındı

Artıq qisası alınmış şəhidlərimizin ruhları şaddır

Dünyanı sarsıdan Xocalı faciəsinin baş verdiyi gündən nə qədər zaman keçsə də, Azərbaycan xalqı bu ağrı-acını heç vaxt unutmayacaq. Həmişə kədər hissi ilə xatırlayacaq. 1992-ci il fevral ayının 25-dən 26-na keçən gecə erməni silahlı birləşmələri hələ SSRİ dövründən Xankəndi şəhərində yerləşdirilmiş 366-cı motoatıcı alayın zirehli texnikasının və şəxsi heyətinin dəstəyi ilə Xocalı şəhəri üzərinə hücum keçdilər. Erməni qəsbkarları bu qanlı hücumdan əvvəl, fevralın 25-də axşam şəhəri toplardan və "Qrad" qurğularından güclü atəşə tutdular. Az sonra isə işğalçılıq planlarını reallaşdırmaq üçün vəhşicəsinə bir neçə istiqamətdən Xocalı üzərinə yeridilər.

Hücum güclü olduğuna görə ermənilər şəhəri yerlə yeksan etdilər. Bir gecənin içində dəhşətli faciə baş verdi. Evlər yandırıldı, Xocalı camaatı amansızcasına qətlə yetirildi. Faciə baş verən günə qədər şəhəri yalnız yurd təəssübü çəkən oğullardan təşkil olunmuş könüllülər qoruyurdu. Hücum qəfil və güclü olduğuna görə yağışların qarşısını almaq mümkün olmadı. İyirmi beş min əhalisi olan Xocalı mühüm strateji əhəmiyyətə malik coğrafi məkanda yerləşirdi. Buna görə də xeyli müddət idi ki, düşmən nəyin bahasına olursa-olsun, şəhəri işğal etməyə çalışırdı.

Hadisənin gedişinə nəzər yetirəndə görürük ki, əslində, Xocalı erməni silahlı dəstələri tərəfindən 1991-ci ilin payızından mühasirəyə alınmışdı, onun işğalı üçün hazırlıqlar görülmüşdü. Düşmən Xocalıni ələ keçirmək üçün ciddi həmlələr edir, qanlı işğalçılıq planını həyata keçirməyə can atırdı.

1992-ci ilin yanvarından Xocalıya verilən elektrik enerjisi kəsilmişdi. Şəhər qarantılığa qərq olmuşdu. Əhalinin bir hissəsi bu cür ağır şəraitdə yaşaya bilmədiyinə görə yavaş-yavaş doğma ocaqlarını tərk etməyə başlamışdı. Bir müddətdən sonra erməni qaniçənləri şəhərə gedən avtomobil yollarını da nəzarətə götürmüşdülər. Yollar bağlandıqdan sonra ümid yalnız vertolyotlara qalmışdı. Həmin çətin günlərdə Xocalı şəhəri yalnız sakinlərinin qəhrəmanlığı və cəsurluğu sayəsində müdafiə olunurdu. Təbii ki, bu da uzun müddət davam edə bilməzdi. Çünki Ermənistandan Xocalı istiqamətinə qan qoxulu işğalçılıq kütlələri əsirdi.

"Məxfi arayış"da yazılanlar

Artıq şəhəri ələ keçirmək üçün əlverişli şəraitin yarandığını gören erməni qəsbkarları qanlı yağırılmış işğalçılıq planlarını soyuq bir qış gecəsində həyata keçirdilər. Yağışların hücumdan əvvəl şəhəri artilleriya atəşinə tutması ağır itkilərə gətirib çıxardı. Çaqşılıq için-

də qalmış əhali nə edəcəyini, hara gedəcəyini bilmirdi. Bundan istifadə edən ermənilər şəhərə qoşun yeritdilər. Düşmən piyadaları şəhərə fevralın 25-dən 26-na keçən gecə girdi. Qəsbkarlar könüllülərin sonuncu müdafiə postuna səhər saat 7-də girdilər. O vaxta qədər silaha sarılmış şəhər sakinləri Xocalıni ermənilərdən müdafiə etməyə çalışırdılar. Amma böyük qüvvə qarşısında köməksiz qalaraq isteklərini həyata keçirə bilmirdilər. Son nəticədə Xocalı qəsbkarlarına əlinə keçdi...

Xocalıda 1 şəhər, 2 qəsəbə, 50 kənd, 1 məktəbəqədər, 12 ümumtəhsil və 1 texniki peşə məktəbi, 54 mədəniyyət və 1 səhiyyə ocağı var idi.

Doğma yurdumuz Xocalıya hücum planı Robert Koçaryanın rəhbərliyi ilə hazırlanmış və Xankəndi şəhərinin baş memarı V. Stepanyan tərəfindən tərtib olunmuşdu. Şəhərə basqın 1992-ci il fevralın 25-də axşam keçmiş ittifaqın 366-cı alayının hərbi texnikasının döyüş mövqelərinə çıxması ilə başlamışdı. Hücum beynəlxalq miqyasda millətçi kimi tanınan erməni icmalarının, diaspor və lobbicilərinin birgə hazırladıqları "böyük Ermənistan" planı əsasında "Haydad" və "Asala" terror təşkilatlarıyla birgə icra olunmuşdu.

Xocalıya hücum üç istiqamət-

dən olduğuna görə əhali sağ qalmaq ümidi ilə Əsgəran və Ağdam tərəfə qaçmışdı. Təəssüf ki, onlar hara üz tutsalar da, xilas ola bilməmişdilər. Dağlarda və meşələrdə erməni silahlı dəstələri tərəfindən qarşılar kəsilərək gülləbaran edilmişdi.

Qəlbləri dağlayan Xocalı soyqırımında iştirak edən hərbi hissələrin birinin əks-kəşfiyyat şöbəsinin rəisi polkovnik Vladimir Savelyev özünün "məxfi arayış"ında erməni terror təşkilatlarıyla 366-cı alayın qoşun birləşmələrinin Qarabağda həyata keçirdikləri eməliyyatları izləyərək real faktları sənədlərdə belə etiraf etmişdi: "Mən bütün bunları yazmaya bilmərəm. İnsanların, uşaq və qadınların, hamilə gəlinlərin güllədən keçmiş bədənlərini unuda bilmərəm. Qoy azərbaycanlılar məni bağışlasınlar ki, bütün bu qanlı və amansız sonluğu olan hadisələrdə əlimdən heç nə gəlmədi. Təkcə yazdığım arayışı həm Kremlə, həm də SSRİ Müdafiə Nazirliyi Baş Kəşfiyyat İdarəsinin generallarına göndərdim. Oxuyun, dedim. Görün biz rusların zabit şərəfi necə ləkələndi".

Bundan sonra bu yüksək çinli zabit həmin "məxfi arayış"a 366-cı motoatıcı alayın komandiri Zaviqorov Yuri Yuriyeviç də daxil olmaqla 55 rus hərbiçisinin adı olan siyahını əlavə edib. Digər məlumatlarda da göstərilir ki, 366-cı alayın hərbi qul-

luqçuları azərbaycanlıların yaşayış məntəqəsinə bir top atəşinə görə ermənilərdən 1300 rubl, BTR-in bir gecəlik icarəsinə 5000 rubl, altı PDM-dən ibarət qrupun hər reydi üçün 1,5 milyon rubl, kiçik rütbəli zabitlərin təlimatlarının göstərişlərinə 3-4 min rubl alırdılar. Çoxlu pul verdiklərinə görə, həmin gecə 366-cı alaydakı hərbi texnika və silahlardan 85 faizi ermənilərin əlinə keçmişdi. Üstəlik Fransadan göndərilən 142 avtomat, 7 min 600 ədəd güllə, 460 ədəd bronjilet, 11 ton konservləşdirilmiş yemək, 1200 cüt ayaqqabı, 146 ədəd tapança ermənilərin istifadəsinə verilmişdi. Amerika istehsalı olan 149 ədəd rabitə vasitəsi Xocalıya hücumdan əvvəl ermənilərə paylanmışdı. Məhz elə yüksək hazırlığa görə qəsbkarlar qısa müddət ərzində şəhəri işğal etmişdilər.

Humanitar "dəhliz", yoxsa ölüm tələsi

Ermənilər beynəlxalq təşkilatların gözüne kül üfürərək, özlərini müdafiə etmək məqsədilə həmişə həyasızcasına bildirirlər ki, guya onlar dinc əhalinin şəhərdən təhlükəsiz şəraitdə, sağ-salamat çıxması üçün humanitar dəhliz açmışdılar. Əsl həqiqətdə isə sakinlərin Xocalıdan sağ-salamat çıxmasını üçün yol qoyulmamışdı. Ermənilərin dedikləri "dəhliz" sakinlər üçün təhlükəsiz çıxış yolu yox, əslində, bir tələ olmuşdu. 60 nəfərdən bu barədə soruşulanda onlardan yalnız biri deyib ki, dəhliz barədə əvvəldən məlumat var imiş. Amma camaat sağ qalmaq üçün həmin yerə yaxınlaşanda ermənilər tərəfindən atəşə tutulmuş, vəhşicəsinə öldürülmüşdü. Xilas üçün ermənilərin "dəhliz" dedikləri yerə yaxınlaşanlar güllələrlə qarşılanmışdı.

Ermənilər Xocalıya hücum zamanı 613 nəfəri vəhşicəsinə qətlə yetirmişdilər. Onlardan 63 nəfəri uşaq, 106 nəfəri qadın, 70 nəfəri isə yaşlı insanlar olmuşdu. 8 ailə tamamilə məhv edilmişdi, 25 uşaq hər iki valideynini, 130 nəfər valideynlərdən birini itirmişdi. Qanlı hadisələrdə 487 nəfər şəhər sakini yaralanmışdı ki, onlardan 76-sı uşaq idi. 1275 nəfər dinc sakin - qocalar, uşaqlar, qadınlar əsir aparılmışdı. Təsədüf nəticəsində ermənilərin əsir düşməsindən dönmə xocalılıqlarla söhbət edərkən onlar daşnakların əsirlərə olmasının işgəncə verdiklərini deyirdilər. Neçə-neçə Xocalı sakini əzablar içinde düşmən əsirliyində həlak olmuşdu. Əsir aparılanlardan 150 nəfərin taleyi bu günə qədər də məlum deyil.

(Ardı 2-ci səhifədə).